

Kh 25.3.2024

KUNNANHALLITUKSEN LAUSUNTO KUNNANVALTUUSTOLLE VUODEN 2022
ARVIOINTIKERTOMUKSESTA

Kunnanhallitus antaa valtuustolle seuraavan lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomuksen perusteella on aihetta. Tarkastuslautakunnan esittämät havainnot on esitetty arviointikertomuksen sivuilla 20 - 21 toimialoittain.

Elinkeinotoimi:

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota elinkeinotoimen hoitoon. Vuonna 2022 kunnanjohtaja on hoitanut elinkeinotehtäviä osa -aikaisesti oman työnsä ohella. Kuntabarometrin 2022 mukaan Kannonkosken yrittäjien palaute kunnan elinkeinotoiminnasta oli heikohko. Tarkastuslautakunta suosittaa elinkeinotoimen kehittämistä esimerkiksi strategiatyön osana ja elinkeino -strategian päivittämistä.

Myös 2023 kunnanjohtaja on vastannut elinkeinotoimesta. Suurimmaksi osaksi se tarkoittaa yritysneuvontaa ja elinkeinotoimeen liittyviä palveluja. Kunnanjohtaja kontaktoi vuoden aikana 26 Kannonkoskella toimivaa yritystä. Näistä 15 kanssa käynnistettiin jokin kehitystoimenpide. Tyypillisesti asiat liittyvät erilaisiin tukihakemuksiin, rahoitukseen, taloussuunnitteluun tai toimitiloihin. Elinkeinotoimeen ja yrityskehittämiseen kuuluu yrittäjille suunnattujen tilaisuuksien järjestäminen ja viestintä. Yritysneuvonnan laatu on paljolti sidonnainen osaamiseen ja henkilöresursseihin. Tällä hetkellä kunnanjohtaja pystyy ottamaan kaikki neuvontaa tarvitsevat asiakkaat vastaan lyhyelläkin vasteajalla. Toisaalta aloitteelliseen ideointiin (proaktiivinen) kehittämiseen ei enää riitä resurssit. Elinkeinotoimeen kuuluu myös aluekehittäminen pohjoisen Keski-Suomen kuntien kanssa. Nämä sisältyvät myös kunnanjohtajan tehtäviin. Aluekehitystyö ja alueelliset kehityshankkeet tukevat elinkeinotoimea. Vuonna 2023 Kannonkoski haki myös yhden oman hankkeen matkailualan kehittämiseen. Vuoden 2024 keväällä julkistetaan uusi Kuntabarometri Kannonkosken yritystytyväisyydestä. Sen tuloksia voitaisiin käsitellä myös tulevaisuustyöryhmässä. Elinkeinostrategia päivittyi uuden strategian myötä seuraavalle valtuustokaudelle.

Tekninen toimi:

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti vesihuoltoon. Puhdistamon toiminta oli tarkkailutulosten mukaan v. 2022 heikkoa. Tämä johtui suuresta ohitusten määrästä ja korkeasta kuormitusasteesta. Viemäriverkoston saneeraus olisi suositeltavaa lähivuosina. Vuotovesimäärien vähentämisen lisäksi prosessin ajotapaan liittyvillä valinnoilla voidaan vaikuttaa merkittävästi puhdistustulokseen. Vuoden 2022 aikana jäteväettä käsiteltiin yhteensä 122 209 m³ (335 m³/d), ja käsittelemätöntä jäteväettä ohitettiin puhdistamolla yhteensä 14 420 m³ (vuonna 2021 12 412 m³). Ongelma on ollut monivuotinen ja tarkastuslautakunta edellyttää, että ongelmat tiedossa olevan vuotoveden osalta laitetaan kuntoon ja vesistölle aiheutettu haitta korjataan.

Vuoden 2023 osalta käsittelemättömän jäteveden osuus on pienentynyt huomattavasti. Sen määrä oli noin 4 600 m³. Mittaustulosten arvioinneissa on kiinnitetty huomiota kohonneisiin BDO:n, kiintoaineksen ja fosforin jäännöspitoisuuksiin. Raja-arvot saattavat ylittyä jonain tarkastelujaksoina kokonaistehon suhteen. Siihen vaikuttaa kevään sulamisvesien vuoksi tehtävät jäteveden ohitukset. Kun mittaustuloksia tarkastellaan yksittäisten pitoisuuksien osalta, puhdistamon toiminta täyttää käsittelymääräykset. Verkostoon tehdään kunnostustoimenpiteitä ja ylimääräisiä virtauksia pyritään hallitsemaan paremmin. Ohitukset ovat hulevettä eli ne eivät ole suuri riski vesistöjen pilaantumiselle.

Kannonkosken uuden paloaseman hankesuunnitelmaa päivitettiin ja rakennussuunnittelua tarkennettiin kunnan ja pelastuslaitoksen yhteistyönä ja rakennushanke on määrä aloittaa keväällä 2023. Vuosi 2022 oli viimeinen toimintavuosi kuntien järjestämänä palo - ja pelastustoimen palveluna. 1.1.2023 palo - ja pelastustoimen toiminta on siirtynyt Keski -Suomen hyvinvointialueelle. Vanha palo -asema on huonossa ja vaikeuttaa Kannonkosken VPK:n ja Pelastustoimen toimintaa. Tarkastuslautakunta edellyttää, että uuden paloaseman rakentaminen saataisiin mahdollisimman nopeasti käyntiin ja valmiiksi turvaamaan pelastuspalvelun palvelut Kannonkoskella.

Keski-Suomen hyvinvointialue on tehnyt Kannonkosken paloaseman rakentamisesta investointipäätöksen ja projekti on tarjouslaskentavaiheessa. Kannonkosken kunnan hankkeeseen investoitu suunnittelukulu saadaan laskutettua hyvinvointialueelta takaisin. Hyvinvointialue vuokraa paloaseman rakentamiseen tontin Kannonkosken kunnalta. Rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2024 aikana.

Piispalan , Öijänniemen ja tuulivoimapuiston kaavoitushankeet ovat olleet pitkään vireillä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että kaavatyo saataisiin valmiiksi, jotta valmiita kaava -aineistoja voitaisiin hyödyntää Piispalan ja kunnan elinvoimaisuuden kehittämiseksi.

Piispalan alueen asemakaava on valmisteilla. Kaavan kannalta erityisen tärkeää on tietä, joka palvelisi nuorisokeskuksen saavutettavuutta ja perään kuulutettua elinvoiman kehittämistä. Kaavaa valmistellaan parhaillaan. Öijänniemen kaavaehdotus asetettiin toista kertaa nähtäville alkuvuodesta 2024. Toisen ehdotusvaiheen kaavaratkaisussa on herkäältä rannanosalta poistettu tai siirretty saunarakennuksien rakennuspaikat sekä rakennusoikeuden määrää on olennaisesti pienennetty. Samoin etäisyyttä rantaan on kasvatettu. Öijänniemen kaava päästään todennäköisesti vahvistamaan vuoden 2024 aikana. Tuulivoimapuisto on etenemässä kohti kaavaehdotusta lisäselvitysten jälkeen.

Sivistystoimi

Sivistyspalveluista nuoriso -, kulttuuri -, liikunta -, ja hallintopalvelut toimivat edelleen vähäisellä henkilöstömäärällä, käytännössä yhden ihmisen varassa. Tämä aiheuttaa riskin toiminnan jatkuvuudelle esimerkiksi pidemmissä sairauslomissa tai henkilöstövaihdosten yhteydessä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että toiminnan jatkuvuus turvataan kestäväällä ratkaisulla esimerkiksi varahenkilöjärjestelyin.

Sivistyspalveluista sivistystoimen johto, kirjasto sekä nuoriso-, kulttuuri-, liikunta-, ja hallintopalvelut toimivat edelleen vähäisellä henkilöstömäärällä, käytännössä yhden ihmisen varassa. Tämä aiheuttaa riskin toiminnan jatkuvuudelle esimerkiksi pidemmissä sairauslomissa tai henkilöstövaihdosten yhteydessä.

Rehtorin tehtävien osalta tällaista jatkuvuusriskiä ei ole, koska rehtorille on nimetty vararehtori, jolla on kokemusosaamista rehtorin tehtävien hoidosta. Oppilashuollon osalta erityisopettajilla on

keskeinen rooli operatiivisessa oppilashuoltotyön järjestämisessä. Sivistystoimenjohtajan tehtävän osalta varahenkilönä on kunnanjohtaja. Toisaalta kunnanjohtajan varahenkilö on sivistysjohtaja. Kunnan nykyisessä taloustilanteessa ei ole mahdollista rakentaa henkilöstöjärjestelyä siten, että sijaisvastuita olisi jaettu laajemmalle henkilöstölle. Käytännössä tämä tarkoittaisi erillistä sivistysjohtajaa, jota 40 % työajalla ei ole realistista pitempiaikaisesti saada.

Kirjastolla on vain yksi työntekijä, joka on myös kirjastonjohtaja. Kirjastonjohtajan varahenkilö on sivistysjohtaja ja kirjastovirkailijan työn osalta käytetään ulkopuolista sijaista, joka on järjestynyt hyvin entisen kirjastovirkailijan toimiessa sijaisena.

Nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointipalvelut ovat vakinaisesti vain yhdellä työntekijällä, mutta hankerahoituksella olemme osin jo usean vuoden ajan saaneet palkattua 100 % liikunnanohjaajan yhdessä Piispalan kanssa ja vuonna 2023 myös koulunuorisotyöntekijän 50 % työajalla. Molemmat järjestelyt ovat määräaikaista johtuen hankerahoituksesta.

Tiivistäen voi todeta, että vähäisen henkilöstöriskin pysyvämpi korjaaminen vaatii kunnan tulo-rahoituksen merkittävää paranemista.

Piispala

Vuosina 2020 -21 Piispalan johtokunta käsitteli Nuorisokeskuksen mahdollista yhtiöittämistä tai säätiöittämistä. Piispalan merkitys Kannonkosken kunnalle on merkittävä. Siksi tarkastuslautakunta edellyttää, että asian valmistelu etenisi ja erilaiset vaihtoehdot tuotaisiin valtuuston tiedoksi ja aikanaan päätettäviksi.

Vuonna 2023 tilattiin uusi yhtiöittämisselvitys liikelaitos Piispalan osalta. Selvityksen tuloksena oli, että yhtiöittäminen lisäisi hallinnollista taakkaa, verokustannuksia ja asiakashintoja. Yhtiöittäminen vaikeuttaisi kunnan ja perustettavan yhtiön välistä suorahankintaa. Yhtiöittäminen voisi tulla kysymykseen, mikäli kiinteistöt ja tukipalveluiden tuottaminen siirrettäisiin kunnan toiminnaksi.

Selvitys otti vahvasti kantaa liikelaitoksen negatiiviseen kassavirtaan ja tukipalveluiden tuottamiseen yhdessä kunnan kanssa. Vuonna 2023-2024 kunta ja liikelaitos ovat alkaneet edistää Piispalan kannattavuutta ja tukipalveluiden tuottamista yhteisinä yksikköinä. Yhtiöittäminen voisi tulla seuraavana kehitysaskeleena myöhemmin.

Kunnanhallitus

Henkilöstövaihdokset ja poissaolot ovat osoittautuneet peruspalvelutuotannon merkittäväksi lisäkuormittajaksi ja siten myös riskitekijäksi. Aikaisemmin riskinä on tunnistettu avainhenkilöiden vaihtuvuus tai poissaolot, mutta pienessä organisaatiossa riskin muodostaa koko henkilöstö ja osin myös sidosryhmien henkilöstön vaihtuvuus. Tarkastuslautakunta esittää, että kunnanhallitus tehostaa henkilöstön jaksamista parantavia toimia, jotta turhilta henkilöstö vaihdoksilta vältyttäisiin ja työtyytyväisyys paranisi.

Havaitun henkilöstön jaksamiseen, työhyvinvointiin ja vaihtuvuuteen ollaan reagoimassa usein toimenpitein. Toteutamme vuosittain työtyytyväisyyskyselyn ja muita selvityksiä, jotta työympäristön ongelmakohdat kartoitettaisiin. Ongelmakohtia on jo lähdetty parantamaan yksikön sisäisillä keskusteluilla. Näissä on tarvittaessa hyödynnetty työterveyden osaamista. Yhtenä toimenpiteenä otetaan käyttöön myös ryhmätyönohjaus. Myös työsuojelupäällikkö, työsuojelutoimikunta sekä yhteistoimintaryhmä ovat aktiivisesti osallistuneet työhyvinvoinnin kehittämiseen konkreettisin keinoin. Henkilöstön työhyvinvointiin panostetaan e-passilla ja tyhy-toiminnalla. Vuoden 2023

päivitettiin myös henkilöstösuunnitelma ja työsuojelun toimintaohje. Nämä ottavat konkreettisesti kantaa kunnan henkilöstöpolitiikkaan. Tarkoituksena on vähentää epätietoisuutta ja luoda konkreettisia toimintatapoja sekä sääntöjä työpaikalla. Henkilöstösuunnitelman toimenpiteitä laajennettiin kouluttautumisen osalta niin, että ne lisäävät pitovoimaa jäämään kunnan palvelukseen tai edistämään rekrytointeja.

Vuonna 2020 kirjanpito siirtyi kunnalta Monetralta ostetulla palvelulla tehtäväksi. Muutos on kuormittanut viranhaltijoita ja sihteerejä, koska aiemmin kunnan kirjanpitäjä tekemiä tehtäviä on siirtynyt heille. Lisäksi tilinpäätösten valmistuminen on myöhästynyt jo kahtena vuonna. Tarkastuslautakunta edellyttää, että kunnanhallitus etsii yhdessä palveluntuottajan kanssa ratkaisuja aiheutuneisiin ongelmiin ja turvaa näin henkilöstön jaksamista, luottamusmiesten tiedonsaannin ja tilinpäätösten valmistumisen suunnitellusti.

Taloushallinnon ja erityisesti tilinpäätökset ongelmat ovat moninaisia. Niihin on liittynyt myös liikelaitoksen kirjanpito tapa, taloushallintajärjestelmä ja taloushallinnon resurssit. Tilinpäätöksen valmistuminen on prosessi, joka koostuu aineiston valmistumisesta, sen käsittelystä toimielimissä ja tilintarkastuksesta. Mikäli jossain prosessin vaiheessa myöhästytään, se vaikuttaa tilinpäätöksen käsittelyyn myöhemmissä vaiheissa. Asiaa parannetaan vaihtamalla taloushallinnon palveluja. Kannonkosken kunta on irtisanonut sopimuksen Monetra Keski-Suomi Oy:n kanssa. Vuoden 2025 taloushallintopalvelut hankitaan kilpailutuksen kautta operaattorilta tai tuotetaan mahdollisesti yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa.

Kh 7.10.2024

KUNNANHALLITUKSEN LAUSUNTO KUNNANVALTUUSTOLLE VUODEN 2023
ARVIOINTIKERTOMUKSESTA

Kunnanhallitus antaa valtuustolle seuraavan lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomuksen perusteella on aihetta. Tarkastuslautakunnan esittämät havainnot on esitetty arviointikertomuksen sivuilla 16 – 17 toimialoittain.

Elinkeinotoimi:

Vuonna 2023 kunnanjohtaja on hoitanut elinkeinotehtäviä osa-aikaisesti oman työnsä ohella. Tarkastuslautakunta suosittaa elinkeinotoimen kehittämistä esimerkiksi strategiatyön osana ja elinkeinostrategian päivittämistä. Elinkeinotoiminnan voisi osin ulkoistaa muille toimijoille tarvittaessa. Tämä poistaisi kunnanjohtajan kuormitusta.

Elinkeinotoimi kuuluu nyt ja varmasti jatkossakin Kannonkosken kunnan strategiaan painopisteisiin. Elinkeinostrategia päivittyy todennäköisesti uuden kuntastrategian myötä. Nykyistä tilannetta voitaisiin helpottaa sisäisellä tai ulkoisella resurssilla. Lisäresurssin hankkiminen tosin kasvattaa käyttötalouden menoja huomattavasti, ja osana muita säästötoimenpiteitä siihen ei olla ryhdytty. Säästötoimenpiteiden seurauksesta yhä useampi toimenkuva laajenee.

Tekninen toimi:

Henkilöstöjohtaminen on suurena haasteena henkilöstön ja esihenkilöiden vaihtuvuuden vuoksi. Henkilöstö on tärkeä voimavara, joten asiaan on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Henkilöstöjohtamiseen on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota resurssien puitteissa. Henkilöstön työilmapiiriin liittyviin haasteisiin on reagoitu tekemällä suunnattu työpaikkaselvitys, jonka tulosten pohjalta on voitu puuttua selvinneisiin epäkohtiin. Jatkossa yhteisiä keskusteluja työyksiköissä lisätään, kuin myös työntekijöiden kahdenkeskisiä keskusteluja esihenkilön kanssa.

Sivistystoimi

Sivistyspalveluista nuoriso-, kulttuuri-, liikunta-, ja hallintopalvelut toimivat edelleen vähäisellä henkilöstömäärällä, käytännössä yhden ihmisen varassa. Tämä aiheuttaa riskin toiminnan jatkuvuudelle esimerkiksi pidemmissä sairauslomissa tai henkilöstövaihdosten yhteydessä. Tarkastuslautakunta edellyttää, että toiminnan jatkuvuus turvataan kestäväällä ratkaisulla esimerkiksi varahenkilöjärjestelyin. Tarkastuslautakunta kiittää hyvää työstä muun muassa HYTE asioiden hoitamisessa.

Sivistyspalveluissa rehtori-sivistysjohtajan, kirjastonjohtajan, nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointivastaavan sekä koulusihteerin tehtävät ovat kukin vain yhdellä työntekijällä.

Rehtorin tehtävien osalta toiminnan jatkuvuusriskiä ei ole, koska rehtorille on nimetty opettajista vararehtori, jolla on osaamista rehtorin tehtävien hoidosta ja jatkuvasti osa rehtorin tehtävistä rehtorin

toimessa myös sivistysjohtajana. Oppilashuollon osalta erityisopettajilla on keskeinen tehtävä operatiivisessa oppilashuoltotyön järjestämisessä ja vuoteen 2027 saakka on hankerahoituksella turvattu kolmen erityisopettajan työryhmä jakamaan tätä vastuuta.

Sivistystoimenjohtajan tehtävän osalta varahenkilönä on kunnanjohtaja. Toisaalta kunnanjohtajan varahenkilö on sivistysjohtaja. Kunnan nykyisessä taloustilanteessa ei ole mahdollista rakentaa henkilöstöjärjestelyä siten, että sijaisvastuita olisi jaettu laajemmalle henkilöstölle. Käytännössä tämä tarkoittaisi erillistä sivistysjohtajaa, jota 40 % työajalla ei ole realistista saada rekrytoitua.

Kirjastolla on vain yksi työntekijä, joka on sekä kirjastonjohtaja että kirjastovirkailija. Hän on virkavapaalla huhtikuun 2025 loppuun. Sijaisena toimivat kaksi kirjastovirkailijaa 63 ja 30 prosentin työajoilla. Kirjastonjohtajan varahenkilö on sivistysjohtaja. Kirjastovirkailijan työn osalta voidaan käyttää ulkopuolista sijaista ja osin kahden kirjastovirkailijan lomien vuorottelua.

Nuoriso-, kulttuuri- ja hyvinvointipalvelut ovat vakinaisesti vain yhdellä työntekijällä, mutta hankerahoituksella olemme osin jo usean vuoden ajan saaneet palkattua 100 % liikunnanohjaajan yhdessä Piispalan kanssa ja vuoteen 2025 saakka myös koulunuorisotyöntekijän 50 % työajalla. Kaikki hankejärjestelyt ovat määräaikaista ja siksi vaarassa vähentyä tai päättyä valtion TA-leikkausten vuoksi.

Tiivistäen voi todeta, että vähäisen henkilöstöriskin pysyvämpi korjaaminen vaatii kunnan tulorahoituksen merkittävää paranemista lähivuosina.

Piispala

Liikelaitoksen taloudenhoitoon tulee kiinnittää huomiota erityisesti talouden tasapainottamiseen. Talousarviossa tulee olla rahoitusosa ja taloussuunnitelmat kolmelle vuodelle. Tarkastuslautakunta kehottaa Piispalaa lisäämään kyseiset asiat vuoden 2024 talousarvioonsa. Toiminnassa tulee ottaa huomioon se, että Piispala toimii kunnan liikelaitoksena. Liikelaitoksen toimintaan ei sovelleta osakeyhtiölakia.

Liikelaitos tulee lisäämään rahoitusosan sekä suunnitelmavuodet vuoden 2024 talousarvioonsa muutostalousarvioesityksessään. Kannonkosken kunnan talousarvio, tilinpäätös ja raportointi koostuu aina virallisesti kunnan ja liikelaitoksen luvuista. Kannonkosken kunta vastaa viime kädessä koko taloudesta.

Kunnanhallitus

Tarkastuslautakuntaa huolestuttaa kunnan talouden tasapainoisuus. Mitä toimia tehdään, jotta talous pysyisi tasapainoisena tulevina vuosina? Sisäisen valvonnan kattavuutta ja tehokkuutta tulee arvioida kriittisesti ja tarvittaessa luoda prosesseja, joilla niitä voidaan parantaa. Tilinpäätöksen laatimisprosessia tulee kehittää, jotta jaksotukset ovat asianmukaisia. Henkilöstölle tulee järjestää tarvittavaa taloushallinnon koulutusta. Kunnan hankintaohje on vuodelta 2007, joten ohjeen päivittäminen on ensisijaisen tärkeää.

Kannonkosken kunnan talous ei ole tällä hetkellä tasapainossa. Kaksi edellistä tilikautta ovat olleet raskaasti alijäämäisiä ja kuluva tilikausikin tulee päättymään talousarvion mukaan alijäämään. Suurin yksittäinen tekijä on korkokustannukset. Korkotaso näyttäisi laskevan nykyistä alemmalle tasolle, mutta se ei kuitenkaan yksin riitä kääntämään kunnan tulosta positiiviseksi. Säästöihin pyritään kilpailutuksilla, tukipalveluiden organisaatiomuutoksella ja toimenkuvien muutoksilla. Myös tulopohjaa pitää pyrkiä kasvattamaan.

Sisäistä valvontaa on jo kehitetty hallinnollisin toimenpitein tilintarkastajan ohjeiden mukaisesti. Nämä toimenpiteet tulee ohjaamaan myös oikeiden jaksotusten tekemistä talouden katkokohdissa. Tänä vuonna on otettu käyttöön myös jatkuva talouden seurantaprosessi toimialoittain. Kunnan hankintaohje on osittain puutteellinen esim. hankintarajojen suhteen. Hankintaohjetta uudistetaan ja päivitetään tältä osin.

Strategia:

Strategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa joulukuussa 2023. Strategian sisältöä ei ole muutettu, joten seuraavan strategian suunnittelussa tulee ottaa huomioon kuntalain vaatimukset. Kuntalain (2015/410) 37 §:ssä säädetään kuntastrategian sisällöstä. Seuraavan strategian suunnittelussa voisi ottaa huomioon henkilöstöpolitiikka ja kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Lisäksi nuoret tulisi ottaa huomioon paremmin. Miten saadaan nuoret pysymään?

Seuraavan valtuuston hyväksymä kuntastrategia tulisi johtaa selkeiksi toimenpideohjelmiksi, jotta strategian toteutusta voitaisiin seurata. Myös henkilöstöön ja nuorten viihtyvyyteen liittyvät elementit tulee huomioida entistä vahvemmin.

Tilinpäätös

Tarkastuslautakunta edellyttää noudattamaan kuntalain mukaista aikataulua tilinpäätöksen laatimisessa ja käsittelyssä. Suositellaan vuosikellon käyttöönottoa.

Tilinpäätöksen prosessiin ja resursseihin on panostettu viime vuosina yhdessä kirjanpito-yhtiö ja liikelaitoksen kanssa. Myös valtuuston vuosikello sidotaan seuraavaan talousarvioon.